

Aeroklub

Aeroklub Warszawski

Powstał w 1927 z inicjatywy A. Karpińskiego jako Aeroklub Akademicki. Zrzeszał młodych entuzjastów lotnictwa sportowego, głównie absolwentów Politechniki Warszawskiej, gdzie już w 1922 działała Sekcja Lotnicza Studentów PW. W 1929 Aeroklub był współzałożycielem Związku Polskich Aeroklubów Akademickich. W 1930, po połączeniu ze Stołecznym Klubem Lotniczym, przyjął obowiązującą nazwę.¹⁹

W klubie uprawiano różne odmiany sportu lotniczego: samolotowy, szybowcowy, balonowy i spadochroniarstwo. Działała także sekcja turystyki samolotowej i tenisowa. Wraz z rozwojem polskiego przemysłu lotniczego klub stawał się coraz popularniejszy; w 1939 zrzeszał ponad 400 członków.

Prezes: Jerzy Osiński.

Barwy: biała-czerwona szachownicica.

Siedziby: ul. Lwowska (1933-37), Al. Niepodległości. Aeroklub korzystał z lotniska Okęcie. Posiadał też 2 korty przy ul. Wawelskiej.

Wiodąca dyscyplina. Sport lotniczy — na potrzeby klubu funkcjonowało 50 samolotów sportowych, 6 szybowców i 4 balony. Aeroklub organizował I Mityng Lotniczy w Warszawie w 1932. Stałe działały liczne kursy pilotażu sportowego. Od 1935 w fili w Legionowie założono Klub Balonowy.

Najlepsi piloci: Jerzy Drzewiecki (rekord prędkości na RWD-7 — 179 km/godz. w 1931 i rekord wysokości

Stanisław Wigura i kpt. Franciszek Żwirko — zwycięzcy światowego challenge'u w lotnictwie sportowym. 1932 rok.

fot. zbiory autora

¹⁹ *Polskie lotnictwo sportowe — almanach*, KAW 1987, s. 82 i 96 oraz „Młody lotnik” 1927, nr 10, s. 228.

— 6023 m w 1932), Franciszek Żwirko (zwycięzca wraz z nawigatorem Stanisławem Wigurą zawodów lotniczych Challenge w Berlinie w 1932), Stanisław Skarżyński (rekordowy przelot na trasie 3582 km w 30 godz. i 30 min w 1932). Wyróżniający się lotnicy: Franciszek Janik, Antoni Kocjan, Stefan Iwanowski, Stanisław Abramski, Andrzej Anczukin.

Aeroklub Warszawski zrzeszał też kobiety. W 1936 roku występowały tu pionierki sportu spadochronowego i szybowcowego: Wiesława Koziarska i Stefania Wojtulanis.

Ad Astra

Kobięcy Klub Sportowy

Powstał w 1929 z inicjatywy żydowskiego Koła Sportowego Kobiet Pracujących w Zawodach Wyzwolonych. Członkinią klubu mogła być kobieta wykształcona (co najmniej ukończone 3 lata studiów) lub posiadająca męża z wyższym wykształceniem. „Ad Astra” (po łacinie — „ku gwiazdom”) była drugim żydowskim klubem kobiecym po „Ewie”. Oba kluby współpracowały ze sobą i znajdowały opiekę medialną w tygodniku dla pań „Ewa”²⁰.

Klub zrzeszał od 40 do niespełna 100 członkiń mogących uprawiać sporty w sekcjach: gimnastycznej, gier sportowych, sportów zimowych, tenisa, pływania. Krótko działała także (od 1931) sekcja automobilowa.

Prezeska (sekretarz): M. Stuckgold.

Siedziby: ul. Orla 6/25 (do 1930), ul. Miodowa 6/1 — w siedzibie Związku Lekarzy Dentystów (1931), ul. Królewska 23/22 — w siedzibie Związku Lekarzy i Inżynierów (od 1935).

Wiodące dyscypliny. Gimnastyka — zajęcia odbywały się w wynajmowanej sali szkolnej przy ul. Leszno 40 lub w Ogrodach Raua w Parku Saskim.

Pływanie — sekcja miała charakter rekreacyjny. Korzystając z basenów „Legii” i zimowego przy ul. Wolskiej, uczono członkinie „Ad Astra” (lub ich dzieci) pływania.

Żadna z sekcji nie uczestniczyła w rozgrywkach o MW.²¹

²⁰ „Ewa” tygodnik dla pań, Warszawa 1928-33. Tamże podawane wyniki klubu.

²¹ J. Rokicki, *Żydowskie...*, s. 691.

AKS

Amatorski Klub Sportowy

Powstał w 1925 w śródmiejskiej dzielnicy Warszawy. Do 1930 był związany ze środowiskiem polskiej prawicy i w 1927 klub włączono do Koła Młodzieży Wszechpolskiej.²² Już jednak 3 lata później klub w gazecie podkreślał swą niezależność polityczną: „*Amatorski KS to nie żaden RKS znajdujący oparcie w partii, to nie żaden klub frakistów mogących liczyć na pomoc rządu, to nie żaden stary klub posiadający już wyrobioną markę i tradycję*”.²³ Niezależność nie trwała zbyt długo, gdyż od 1932 w sprawozdaniach AKS figuruje jako organizacja Związku Strzeleckiego.

AKS szczylił się prowadzeniem ożywionej działalności kulturalno-oświatowej, ale nie wydaje się, aby była ona czymś wyjątkowym. Klub posiadał sekcje: lekkoatletyczną, kolarską, piłki nożnej oraz przez krótki czas bokserską i łyżwiarzką. Łącznie zrzeszał ok. 100 członków. W 1930 w klubie zorganizowano obchody „5-lecia istnienia AKS”, na które składały się turnieje i wyścigi.²⁴ W 1936 AKS przeżywał finansowe trudności, czego efektem było odejście lekkoatletów i rozpad klubu.

Prezes: Eugeniusz Pobudejski (1927).

Barwy: po 1931 biało-zielone.

Siedziby: w lokalu Polskiej Macierzy Szkolnej (1926-29), przy ul. Marszałkowskiej (1931) oraz przy ul. Śliskiej 9 (od 1931). Swojego boiska klub nie posiadał, a mecze najchętniej rozgrywał na stadionach publicznych: „Orla”, „Domu Ludowego” i AZS.

Wiodące dyscypliny. Kolarstwo — sekcja rozpoczęła działalność w 1925, a rok później samodzielnie organizowała zawody.²⁵ Do największych sukcesów należały: I miejsce drużynowo w Wyścigu Dookoła

Prezes AKS-u Eugeniusz Pobudejski z czołowymi kolarzami klubu: Józefem Stefańskim, Zygmunt Wisznickim, Janem Głowackim i Julianem Krawczykiem.

fot. „Stadjon”

²² Komunikaty Informacyjne Komisariatu Rządu m.st. Warszawy 1927, nr 18 z dnia 14 IV, a także z 24 VII, Warszawa 1992, s. 234.

²³ „Gazeta Warszawska” 1931, nr 137, s. 6.

²⁴ „Stadjon” 1930, nr 16, s. 15 i nr 22, s. 2. Urządzono wyścigi kolarskie i bieg przełajowy, a piłkarze zorganizowali turniej jubileuszowy z udziałem „Drukarza”, „Sokoła” i „Soleckiego”.

²⁵ Pierwszą wzmiankę o organizacji wyścigu przez AKS znajdujemy w gazetach sportowych w 1926. „Stadjon”, 2 X 1926, nr 40, s. 7.

Kolarskie asy AKS Warszawa, reprezentanci Polski.
Józef Stefański i Jan Głowacki.

fot. album S. Sieniarskiego „75 lat Czarnych Koszul”

gala wyniki na poziomie B-klasy. Najlepsi zawodnicy: sprinter Jan Łopuszyński (100 m — 11,1 s) oraz długodystansowscy Zembrowski (2000 m — 6:14.0) i Konrad Maliszewski. Dwaj pierwsi zdobyli zimowe mistrzostwo Warszawy w 1936.²⁹ Opiekunem zespołu był Mieczysław Klimecki. W kwietniu 1936 cała drużyna przeszła do KS „Polonia”.³⁰

Uwaga! W 1925 powstał w stolicy Żydowski Klub Sportowy „Amatorzy” powszechnie mylony z AKS. Aby odróżnić się, działacze AKS do nazwy dołączyli datę swej rejestracji i formalnie działali jako „AKS 26”. Żydowscy „Amatorzy” po dwóch latach przestali działać i to różnicowanie stało się od 1928 już niepotrzebne.

Polski w 1928 (drużyna w składzie: Józef Stefański, Julian Krawczyk, Zygmunt Wisznicki)²⁶, I miejsce w Pucharze Drużynowym PUWFiPW w 1929. Indywidualnie liderem drużyny był J. Stefański, aż czterokrotnie szosowy mistrz kraju (w 1928-31), zwycięzca Wyścigu Dookoła Polski w 1929.

Do najlepszych kolarzy należeli: Jan Głowacki (przełajowy mistrz w 1928 i wicemistrz kraju w 1929), Feliks Brymas, Józef Lipiński, Roman Sobol (powołany do kadry w 1935) oraz mistrz Polski z 1934 Franciszek Kiełbasa. Sekcja kolarska posiadała znaczne wpływy we władzach PZTKol., gdzie zasiadali działacze AKS: Stefan Radwański i Eugeniusz Pobudejski. Klub wielokrotnie organizował wyścigi kolarskie szosowe w stolicy.²⁷

Piłka nożna — zgłoszeni do WOZPN w 1926. W 1931 awansowali do B-klasy. Najlepszy piłkarz: Wacław Zgliński.²⁸ Później bez sukcesów.

Lekkoatletyka — założona w 1926. Od 1927 AKS rozgrywał tradycyjne trójmecze z „Orłem”, „Głuchoniemymi” lub PKS. Rezultaty zawodników AKS przed 1930 trudno było uznać za dobre:

na 400 m — 60.0 s,
w dal — 5,07 m.
Ok. 1935 sekcja osią-

Bieg przełajowy AKS Warszawa
w 1927 roku.

fot. „Stadion”

²⁶ Bogdan Tuszyński, *70 lat Tour de Pologne 1928-1998*, Warszawa 1999, s. 27.

²⁷ CAW: PUWFiPW: 300.69.136. S. Radwański był w latach trzydziestych wiceprezesem PZTKol., a E. Pobudejski kapitanem związkowym.

²⁸ *Polonia, Warszawianka, Gwardia*, Encyklopedia Fuji 2003, s. 276. W. Zgliński wstąpił do AKS by uprawiać kolarstwo, ale do największych sukcesów doszedł jako piłkarz (od 1931 w „Polonii”) i koszykarz (od 1928 w „Varsovii”).

²⁹ „Komunikat WOZLA 1936”, BN Warszawa.

³⁰ „Nowy Sportowiec” 1936, nr 34, s. 6, a także S. Sieniarski, *KKS Polonia...*, s. 115.